SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

Ročník IX. č. 2 (95) Pripravil Ivan GAJDIČIAR

Turzovský rodák, zápasník Dominik Greguš oslávi v marci storočnicu

Náš Spolok sa už roky snaží zmapovať osobnosti, ktoré sa v Turzovke narodili, pôsobili tu, alebo mali k obci vzťah, hodný pozornosti. Výsledky pravidelne publikujeme a v rámci možností získané poznatky využívame v našej činnosti. Ale svoj pohľad neupierame iba do minulosti. Neustále sa snažíme osloviť ľudí, ktorí si uchovávajú spomienky na Turzovku či už ponukou členstva v Spolku, alebo aspoň uverejnením ich životných peripetií. Vyslúžili sme si „hodnosť" akéhosi sprostredkovateľa ich snáh a túžob vrátiť sa do Turzovky v spomienkach, ale aj v skutočnosti. Vytvárame pre ich návraty možnosti i príležitosti. Už dávnejšie platí, že práve prostredníctvom Spolku je možné nadviazať stratený kontakt, oživiť spomienku, či pripomenúť zabudnuté. Takýto cieľ má aj dnešný príspevok. Spracovali sme ho vďaka článku PhDr. Petra Bučka, PhD., uverejneného v Žilinských novinách 4.1.2005 z histórie žilinského zápasenia pod názvom ZÁPASIL SOM S MAJSTROM SVETA. Ďalšie cenné údaje nám poskytol syn menovaného, Milan Greguš z Kysuckého Nového Mesta. Radi ho v budúcnosti doplníme aj o možné spomienky najstarších Turzovčanov, ak sa o ne s nami podelia.

POLOŽIL NA LOPATKY AJ MAJSTRA SVETA

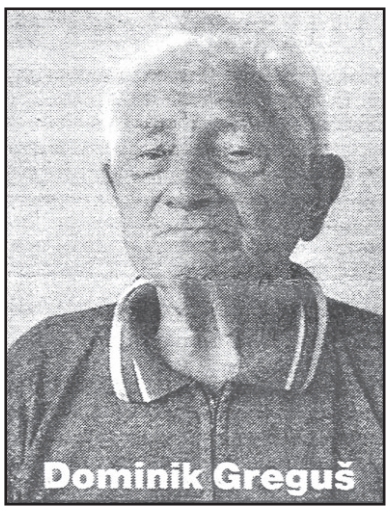

Za najvýznamnejší úspech svojej športovej kariéry považuje DOMINIK GREGUŠ titul majstra Ostravy, ktorý vybojoval v roku 1934. Získať ho v konkurencii zápasníkov z celého Československa nebolo ľahké. Najťažší súper, ktorý na neho čakal bol zápasník Unreich z ŠK Makabea Bratislava. Tento borec mal vo svojej zbierke okrem titulu majstra Slovenska aj prvenstvo zo svetových židovských hier v gréckorímskom zápasení konaných v roku 1933 v Prahe, bol teda neoficiálnym majstrom sveta. Dominik Greguš ho dokázal poraziť a zo súperenia sa vyvinulo priateľstvo. Vzájomný kontakt s ním udržiaval až do roku 1942, kedy Unreicha spoločne s ďalšími deportovali do vyhladzovacieho tábora.

Málokto vie, že žijúca legenda slovenského zápasenia, má svoje korene na Kysuciach. Narodil sa v Turzovke – Korni v marci 1907. Život mu neotvoril brány štedrosti. Od svojich piatich rokov vyrastal u svojej tety, pretože jeho matka bola nútená hľadať obživu v službe u majetných ľudí. Malý Dominik žil v skromných podmienkach a musel už ako dieťa ťažko pracovať, starať sa o dobytok a zastávať prácu dospelých. Zažil osud mnohých rovesníkov na horných Kysuciach. Pocítil čo je hlad a zima, život v zlých hygienických podmienkach, bez vzdelania, bez perspektívy. Ako spomína, v školských laviciach strávil tri zimy, lebo v lete nebolo pre robotu na školu času. A škola mu aj tak veľa nedala, učiteľka nevedela po slovensky, maďarčine nikto nerozumel, ťažko sa dorozumievali aj ostatní spolužiaci. Ako 13 ročný sa rozhodol vziať osud do vlastných rúk a hľadať si na vlastnú päsť dôstojnejší život. Prišiel do Žiliny a niekoľko dní sa iba túlal a ponúkal na akúkoľvek prácu, ale bez väčšieho úspechu. Bol vtedy telesne slabý, zanedbaný, nevedel po maďarsky a odpoveďou mu bolo často iba mávnutie rukou. Jeho chuť a vytrvalosť pri hľadaní práce však napokon slávila úspech. Všimol si ho pražský živnostník Kadlec vlastniaci v tom čase v Žiline známu mäsiarsku firmu. Ulútostilo sa mu chlapca a dal mu príležitosť, aj keď iba na skúšobnú dobu. Dominik sa tejto príležitosti chopil veľmi pevne. Urobil všetko, čo mu prikázali, ba vykonával aj práce naviac a tak sa majiteľovi firmy rýchlo zapáčil. Ako odmenu dostal skromné ubytovanie a stravu. Dominik získal nový domov a pevne sa rozhodol zabojovať o lepšiu existenciu. Nebolo to ľahké, mnohému sa musel naučiť, mnohému sa musel podriadiť a prispôsobiť. Bol však mimoriadne poslušný a pracovitý a jeho šéf to vedel oceniť. Umožnil mu získať výučný list mäsiara, poveroval ho zodpovednými úlohami vo svojej výrobni. Zakrátko sa stal jeho pravou rukou a stával sa z neho rovnako uznávaný odborník. Čoskoro sa v ňom prebudil aj športový duch a prejavil jeho prirodzený talent k silovému športu. Spoločne s niekoľkými ďalšími nadšencami založili klub ŠK Kadlec a neskôr, v roku 1926 stál aj pri zrode oddielu ťažkej atletiky ŠK Žilina. Po jeho návrate z vojenčiny sa činnosť tohto klubu rozbehla naplno. Zápasenie sa v Žiline stálo populárnym športom a po Bratislave a Košiciach „treťou baštou" zápasenia na Slovensku.V tom čase okrem Dominika Greguša obliekal dres Žilinského ťažkoatletického oddielu aj Kopa, Slivka, Struhár, Procházka, Sopóci, Ruttkay, Pokoj, Pukač, Mrázik, Homola a juniorsky majster Československa Ján Mrkva. Ako najtechnickejšieho zápasníka ŠK Žilina hodnotí vo svojej publikácii „Športovec Ján Mrkva" Domika Greguša aj prof. PhDr. Jaromír Perútka, DrSc. Podľa publikácie, stretnutia Greguša s Mrkvom patrili k vyvrcholeniam zápasníckych večerov, ktoré organizovala v Žiline zápasnícka sekcia.

Po rokoch ho osud opäť privial na rodné Kysuce, tento raz do Vysokej nad Kysucou, kde si založil rodinu. V ťažkej, predvojnovej dobe sa z uznávaného odborníka a športovca stáva roľník. A v neskoršom čase socializácie pre mnohých nepohodlným človekom. Šikanovanie a krivdy zo strany vtedajších úradov boli nad jeho sily. Urýchlilo to jeho rozhodnutie odísť a jeseň svojho života prežiť tam, kde prežil mladosť. Vracia sa do Žiliny. Jeho športové úspechy však už boli dávno zabudnuté, spomienky na jeho výkony zapadli prachom. A dnes? Už len málo pamätníkov, či historikov športu si spomenie na jeho zápasnícke vystúpenia aj na Kysuciach – v Makove, Turzovke, alebo v Kysuckom Novom Meste. V histórii športu v Turzovke, uvádzanej v monografii Turzovka 1598 – 1998 nachádzame zmienku o založení ŤAK (ťažkoatletického klubu) v roku 1935, ale pre chýbajúce hodnoverné doklady sa o ňom nedočítame viac. Zo spomienok pamätníkov sa zachovali aj zmienky o zápasení i boxe, neidentifikované fotografie, máme vedomosť aj o verejných produkciách v Urbárskom dvore, ale to je všetko. Ak by sa našli, určite by v zozname „účinkujúcich" borcov nechýbalo meno Dominika Greguša. Hoci čas tejto zápasníckej legende ubral síl, predsa si na svoju minulosť rád zaspomína. V spomienkach sa najradšej vracia do Žiliny, kde prežil najkrajšie etapy svojho života, rád si oživuje zážitky zo zápasníckej kariéry, ale v mysli sa túla aj po bývalých poľovníckych chodníčkoch...

Na budúci mesiac by sa mal dožiť vzácneho jubilea, krásnych 100 rokov. Všetci mu želáme, aby sa ich dožil v dobrom zdraví a aby jeseň jeho života bola aj naďalej dôstojná a pokojná.

POTEŠILO NÁS

- že zástupcom primátora mesta Turzovka sa stal poslanec MsZ **Martin Krištiak**, ktorý je rovnako ako primátor mesta **Miroslav Rejda**, členom nášho Spolku. Prepojenie orgánov samosprávy s našim občianskym združením je tak ešte pevnejšie, čo prináša úžitok obom stranám, ale najmä občanom a návštevníkom Turzovky
- že Kysucká kultúrna nadácia udelila ocenenie Osobnosť Kysúc 2006 dvom členom nášho Spolku – **MUDr. Alexandrovi Klikovi a Ing. Ivanovi Trančíkovi**
- že prostredníctvom zástupcov nášho mesta bola mimoriadne úspešná prezentácia Turzovky a Mikroregiónu Horné Kysuce nielen na výstave cestovného ruchu **Regiontour 2007** na Brnenskom výstavisku, ale aj na výstave **ITF Slovakiatour** v bratislavskej Inchebe
- vydanie nového **Kalendária mesta na rok 2007**. Vyšlo v reprezentatívnej úprave a poskytuje ucelený prehľad o akciách a podujatiach v meste počas celého roka. Obsahuje aj základné informácie o meste a regióne, o jeho prírodných a kultúrnych zaujímavostiach, pamiatkach, ale i o kolektívoch, čo tvoria jeho osobitný charakter. Samozrejmosťou sú uverejnené kontakty a adresár usporiadateľov podujatí, svoje miesto tu našiel aj duchovný program Turzovskej farnosti. Kalendárium sa určite stane nevyhnutnou pomôckou pre návštevníkov mesta a všetkých, čo sa chcú o Turzovke dozvedieť viac. Určíte patria medzi nich aj členovia nášho Spolku, ktorým ho **odporúčame do pozornosti**
- **zriadenie novej webstránky stránky Turzovskej televízie**. Jej prostredníctvom sa môžu všetci členovia Spolku, ale aj rodáci doma i vo svete dozvedať o všetkom dianí v meste slovom i obrazom. Už prvé dni jej trvania na internete dokazujú jej mimoriadnu úspešnosť. Zaraďte si aj vy stránku www.tvt.sk medzi svoje obľúbené položky.

VÝZVA

Tak ako po minulé roky, aj teraz môžete rozhodnúť o tom, koho určíte za prijímateľa **2% podielu zo zaplatenej dane** zo svojich príjmov. Vyzývame všetkých svojich členov, priateľov, priaznivcov a sponzorov, aby do svojho daňového priznania za rok 2006, vpísali do časti VYHLÁSENIE nasledovné údaje, ktorými určia za prijímateľa podielu zo zaplatenej dane náš Spolok:

IČO: **3 6 1 4 4 5 1 7**
Právna forma: **OZ podľa zákona č. 83/1990 Zb.**
Obchodné meno (názov): **SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY**
Ulica: **Jašíkova**
Číslo: **56**
PSČ: **0 2 3 5 4**
Obec: **TURZOVKA**

Občania, ktorí mali v roku 2006 príjem iba zo závislej činnosti a bolo im zamestnávateľom vykonané ročné zúčtovanie preddavkov na daň zo závislej činnosti, môžu si tlačivo VYHLÁSENIE a POTVRDENIE O ZAPLATENÍ DANE vyžiadať v kancelárii Spolku, alebo im ho na požiadanie zašleme poštou.

Všetkým, ktorí sa rozhodnú týmto spôsobom podporiť našu činnosť, **vopred srdečne ďakujeme.**

BLAHOŽELÁME

Našej členke **Mgr. Kristíne Polkovej** zo Žiliny, ktorej bol na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici slávnostne udelený titul **DOKTOR PRÁV.**

xxx

Vo februári oslávia okrúhle životné jubileum členovia nášho Spolku

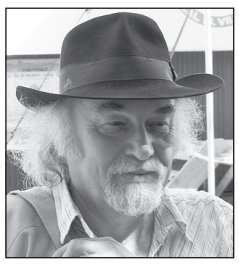

Mgr. PAVOL KUŽMA

Ing. ZLATA ŠURANSKÁ

K narodeninám im želáme všetko najlepšie, hlavne pevné zdravie a v ďalšom živote veľa šťastia, osobných úspechov a rodinnej pohody. Ďakujeme za pomoc Spolku a za dôveru, ktorou nás obaja poctili.

PRIPOMÍNAME SI

V tomto roku uplynie **140 rokov** od doby, čo sa v Trenčíne narodil

JÚLIUS LONSKÝ
turzovský farár

Stal sa turzovským farárom po Jánovi Tvrdom, pôsobil v Turzovke v rokoch 1900 – 1912. Narodil sa v roku 1867 v Trenčíne, ordinovaný bol v roku 1892. V roku 1912 odišiel do dôchodku do Beckova, kde po niekoľkomesačnom pobyte aj zomrel 25. marca 1913.

Počas Lonského duchovnej správy sa vo farnosti vykonalo niekoľko renovačných a stavebných prác, z ktorých najvýznamnejšia bola stavba novej (terajšej) farskej budovy. V roku 1901 sa konali vo farnosti ľudové misie. Farár Lonský sa zapojil do obrany slovenčiny ako vyučovacieho jazyka počas rokov najväčšej maďarizácie. Pod jeho vedením prerokúvala školská rada prípis ministerstva školstva a zastávala sa zachovania slovenčiny. V roku 1901 sa na valnom zhromaždené cirkevnej obce prerokúvala možnosť založenia katolíckeho spolku v Turzovke. Za jeho založenie zvlášť agitoval práve farár Lonský: ***„A potrebno je zvlaštne tu v Turzovke, na pozdvihnutie nabožensko – mravného ducha, na povzbudenie kresťanskeho povedomia a poneváč sme tu obec hraničiáca s cudzími národmi, aj na rozšírenie vlasteneckej osvety a zmyšlaniá, aby sa kresťanské obecenstvo spojilo a katolíci jeden druhemu svojimi schopnosťami v tomto napomocni boli."*** Zo zápisnice ďalej vyplýva, že aj samotní veriaci chceli, aby sa vo farnosti založil podobný spolok. Prítomní rozhodli o tom, že sa vo farnosti založí spolok „Katolícky kruh"

(podľa publikácie FARNOSŤ TURZOVKA, str. 98 – 101, vydal Spolok priateľov Turzovky v spolupráci s FÚ v roku 2006.

Fotografiu získal Spolok len nedávno, vďaka Ing. Jánovi Maráčkovi, pravnukovi Gizely Stánkovej rod. Lonskej , sestry vdp. Júliusa Lonského, ktorý nám dal súhlas s jej publikovaním. Fotografia pochádza z roku 1905 a bola zhotovená na Priemyselnej výstave vo Viedni. Farár Lonský je na fotografii vľavo v čiernom klobúku)

xxx

Vo štvrtok 8. februára uplynulo rovných **100 rokov** od času, čo sa v Turzovke narodil

JÁN DOROCIAK – PODLIPAN
kolár, partizánsky veliteľ

Jeho rodičmi boli roľníci Adam Dorociak a Eva, rodená Bulíková, bol najmladším z ich dvanástich detí. Otec mu zomrel veľmi skoro, takže musel do služby, v ktorej prežil ťažké detstvo. Za kolára sa vyučil v Ružomberku, ako tovariš pracoval vo Frenštáte pod Radhoštěm, potom na rôznych iných miestach. Ako 24 – ročný sa oženil s Jozefou Čurajovou, mali dvoch synov, Jána (1933) a Štefana (1935). V roku 1934 postavil v Turzovke na Vyšnom Konci dom, v ňom si zriadil kolársku dielňu. Vyrábal kolesá pre furmanské vozy, ale aj dvere, okná. Stroje, čo používal, boli na ručný pohon, spracovával najmä tvrdé drevo. Vyrábal aj kolísky, postele, stoličky, kolovrátky, za ne potom výmenným spôsobom získaval iný tovar, potraviny, či materiál na ďalšiu výrobu. Živil sa aj príležitostnými zamestnaniami doma i v Ostrave, neskôr v Protektoráte a v Nemecku. Pracoval aj na zhotovení krovu pre budovu školy v Turzovke (terajšie gymnázium) a u firmy Cisárik a spol. V roku 1938 sa už ako vdovec oženil so sestrou bývalej manželky, Máriou Čurajovou, (dcérou Mateja Čuraja a Terézie, rodenej Krajčíkovej), mali syna Bronislava (1941) a dcéru Annu (1944). Zapojil sa do ilegálneho protifašistického hnutia, roku 1943 bol členom ilegálneho Revolučného národného výboru. Počas Slovenského národného povstania bol ako poručík veliteľom 5. oddielu II. Čsl. partizánskej brigády M. R. Štefánika, jeho oddiel mal 113 členov. Zúčastnil sa bojov v Turci, Rajeckej doline a menších diverzných akcií na Kysuciach. Tragicky zahynul za nevyjasnených okolností. Bol vyznamenaný Čsl. vojnovým krížom a ďalšími medailami.

(podľa publikácie PÁNI MAJSTRI, remeslá, obchod a živnosti v Turzovke, str. 273, vydal Spolok priateľov Turzovky v roku 2003)